

SPRAWOZDANIA

Dent. Med. Probl. 2004, 41, 1, 151–154
ISSN 1644-387X

BARBARA BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA

Prof. dr hab. Janina Galasińska-Landsbergerowa (1903–1998) – pierwsza dama protetyki stomatologicznej w Polsce

**Prof. Janina Galasińska-Landsbergerowa (1903–1998)
– the First Lady of Prosthodontic Dentistry in Poland**

*Człowiek jest tyle wart, ile warta jest jego praca,
a praca zespołu ma większe znaczenie niż jednostki¹*
JANINA GALASIŃSKA-LANDSBERGEROWA

23 października 2003 r. w Katedrze i Zakładzie Protetyki Instytutu Stomatologii Akademii Medycznej w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej odsłonięto tablicę pamiątkową ku czci profesor Janiny Galasińskiej-Landsbergerowej z okazji 100-lecia urodzin. Profesor była twórczynią i organizatorką Katedr Protetyki Stomatologicznej po II wojnie światowej na Uniwersytecie Łódzkim i Akademii Medycznej w Warszawie. Uroczystość poprzedziła Msza św. w kościele Sióstr Wizytek przy Krakowskim Przedmieściu, odprawiona w jej intencji przez krajowego duszpasterza służby zdrowia ks. Józefa Jachimczaka oraz poświęcenie nagrobka na Powązkach (wejście – IV brama, kwatera 290–4, ostatni grób).

Prof. Janina Galasińska-Landsbergerowa zmarła bezpotomnie w wieku 95 lat, 21 lipca 1998 r. w Warszawie. Nagrobek został ufundowany z inicjatywy jej habilitanta, prof. dr hab. Tadeusza Bączkowskiego, przez stomatologów – pracowników naukowych Katedr Protetyki Stomatologicznej wszystkich Akademii Medycznych w Polsce. Nad grobem wygłosił przemówienie i złożył wieniec JM Rektor Akademii Medycznej w Warszawie prof. dr hab. n. med. Janusz Piekarczyk. Odsłonię-

cia tablicy dokonali rektor i dziekan Oddziału Stomatologii – prof. dr hab. Hubert Wanyura.

W godzinach popołudniowych w pięknej sali posiedzeń Senatu AM, w nowym budynku rektoratu przy ul. Żwirki i Wigury 61 odbyło się spotkanie poświęcone pani profesor. Rektor, dziekan i Rada Naukowa Instytutu Stomatologii wystąpili w pełnej gali akademickiej. Wspomnienia o prof. J. Galasińskiej-Landsbergerowej wygłosili prof. dr hab. Krystyna Dobies oraz jej uczeń i następca w Katedrze Protetyki Stomatologicznej, prof. dr hab. Eugeniusz Spiechowicz.

Koncert chóru warszawskiej Akademii Medycznej pod kierownictwem mgr Beaty Herman uświetnił tę piękną uroczystość. Na koniec wspólnie odśpiewano *Gaudeamus igitur* z podniosłym zakończeniem:

*Vivat res publica et qui illum regit
vivat nostra civitas maecenatum caritas
quae nos hic protegit*

(Niech żyje i państwo, I ten, kto nim rządzi!
Niech żyje nasze miasto, Mecenasów dobroć, która nas tu ochrania)².

Setna rocznica urodzin prof. dr hab. Janiny Galasińskiej-Landsbergerowej, nestora polskiej prote-

¹ J. Galasińska-Landsbergerowa: *Moje wspomnienia z zakresu pierwszych lat pracy w Katedrze i Zakładzie Protetyki Stomatologicznej Akademii Medycznej w Łodzi*. Prot. Stom. 1974, 24, 4, 293.

² I. Lewandowski, *Radujmy się*. W.: Wprowadzenie do studiów lekarskich. Waszyński E. Medycyna. Wyd. Atla 2, Wrocław 2003, 94.

Ryc. 1. Prof. Janina Galasińska-Landsbergerowa i prof. Henryk Gorczyński – lata sześćdziesiąte XX wieku (ze zbiorów prof. Eugeniusza Spiechowicza)

Fig. 1. Prof. Janina Galasińska-Landsbergerowa and prof. Henryk Gorczyński – the 60's of XX century (from collection of prof. Eugeniusz Spiechowicz)

tyki stomatologicznej, miała piękną i godną oprawę, a uczestnikom uroczystości uzmysłowiła że: *non omnis moriar*, że dzieło pani profesor jest przez następców i ich uczniów kontynuowane.

Janina Teodora Galasińska-Landsbergerowa urodziła się w Warszawie 9 marca 1903 r. Po uzyskaniu świadectwa maturalnego w wieku 17 lat studiowała w Państwowym Instytucie Dentystycznym w Warszawie. Ukończyła studia jako jedna z pierwszych absolwentek PID w 1924 r. Natychmiast rozpoczęła pracę jako asystent-wolontariusz w Zakładzie Techniki Dentystycznej, pełniąc kolejno funkcję asystenta, starszego asystenta i adiunkta w przekształconej z PID Akademii Stomatologicznej.

Jednocześnie doskonaliła swoje umiejętności jako wolontariuszka w Klinice Chirurgii Stomatologicznej. Zainteresowanie zawodem oraz znajomość języków obcych pozwoliło jej ubiegać się o stypendium w Niemczech (Rostock), gdzie skończyła się w latach 1928–1929. Po powrocie do kraju wróciła do macierzystej placówki na stanowisko adiunkta, gdzie pracowała do wybuchu wojny. W tym samym czasie była zatrudniona na etacie lekarza protetyka w Ubezpieczalni Społecznej³.

W czasie wojny, aż do wybuchu powstania warszawskiego, pracowała w Klinice Protetyki Stomatologicznej, która kształciła studentów w tajnym nauczaniu.

Była wychowanką prof. Alfreda Meissnera (który uzyskał doktorat w 1915 r. we Wrocławiu) i współpracowała z dr Oktawią Lubczyńską, dr Aleksandrem Ujejskim, Marią Kucharską, Edwardem Łuniewskim, Konradem Szepelskim.

Wojna, jak wszystkim, nie oszczędziła jej wielu trosk. Straciła męża i cały dorobek pracowitego życia. Po wysiedleniu z Warszawy i pobycie w obozie przejściowym w Pruszkowie, zatrzymała się w Piotrkowie Trybunalskim, gdzie zatrudniła się w prywatnym gabinecie stomatologicznym. Tam pozostała do 1945 r.

Po wojnie zamieszkała w Łodzi. Zorganizowała Zakład i Klinikę Protetyki Dentystycznej Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu, zostając jej kierownikiem. Na stanowisku tym wykazała dużo inicjatywy i zaangażowania, starając się aby nowo powstała placówka uzyskała właściwy poziom dydaktyczny i naukowy. Już w 1947 r. ukazała się drukiem jej praca na stopień doktora „Dostawka skrzydłowa”.

Doktorem habilitowanym została w 1948 r. (pierwsza kobieta stomatolog – dr habilitowany w Polsce!) na podstawie pracy „Zgryzadło – model Gal”⁴.

W 1949 r. korzystała z rocznego stypendium w USA w Klinikach Protetyki Stomatologicznej w Chicago i Nowym Jorku. Prace i duże wiadomości zawodowe były wysoko oceniane przez uczelnię i Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, co znalazło wyraz w nadaniu jej kolejnych tytułów docenta, profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego.

Świadomość, że okres wojny wyniszczył kadrę stomatologiczną, spowodowała, że prof. dr Galasińska-Landsbergerowa włożyła wiele trudu i pracy szkoląc studentów, a następnie służąc opieką i pomocą tym, którzy przygotowywali prace doktorskie i przewody habilitacyjne. Prowadziła Katedrę Protetyki Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi w latach 1945–1958. Po latach z właściwym sobie poczuciem humoru pisała: „(...) tak więc ze świeżą nominacją i meldunkiem rozpoczęła się moja epopeja łódzka. Łódź w tym okresie była zatłoczona ludźmi, gwarna, niezwykle ruchliwa. Wśród napływającej ludności warszawiaków było bardzo wielu. Dało to nawet asumpt do nieco złośliwego powiedzenia z aluzją odnośnie do herbów miast: »do łodzi wsiadła warszawska syrena i wiosłem pogania!«”⁵.

³ J. Galasińska-Landsbergerowa, Biogram w: *Kto jest kim w polskiej medycynie*. Wyd. Interpress, Warszawa 1987, 378 oraz Warszawa 1989, 685.

⁴ M. Sokołowski: *Z dokumentów, z notatnika, z pamięci*. Prot. Stom. 1974, 24, 4, 289.

⁵ J. Galasińska-Landsbergerowa: *Moje wspomnienia z okresu pierwszych lat pracy w Katedrze i Zakładzie Protetyki Stomatologicznej Akademii Medycznej w Łodzi*. Prot. Stom. 1974, 24, 4, 293.

Ryc. 2. Przy grobie prof. Janiny Galasińskiej-Landsbergerowej – od prawej: dr Zbigniew Klimek, dr Danuta Nowakowska, dr Barbara Bruziewicz-Mikłaszewska, prof. Maria Kleinrok, prof. Elżbieta Mierzwińska-Nastalska, dr Stanisława Rychert, prof. Eugeniusz Spiechowicz, prof. Renata Górka, dr Ewa Cichocka-Piekacz, prof. Wiesław Hędzelek, ks. Józef Jachimczak

Fig. 2. Near grave of prof. Janina Galasińska-Landsbergerowa – on the right: dr Zbigniew Klimek, dr Danuta Nowakowska, dr Barbara Bruziewicz-Mikłaszewska, prof. Maria Kleinrok, prof. Elżbieta Mierzwińska-Nastalska, dr Stanisława Rychert, prof. Eugeniusz Spiechowicz, prof. Renata Górka, dr Ewa Cichocka-Piekacz, prof. Wiesław Hędzelek, ks. Józef Jachimczak

Mając na uwadze brak podręczników zawodowych, już w Łodzi rozpoczęła druk skryptów z dziedziny protetyki. Była inicjatorką powstania Studium Doskonalenia Lekarzy, najpierw w Łodzi, a później w Warszawie. W latach 1955–1958 była konsultantem protetyki Wydziału Zdrowia Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi.

W 1958 r. wróciła do ukochanej Warszawy, gdzie została kierownikiem Katedry i Zakładu Protetyki Stomatologicznej Akademii Medycznej w Warszawie przy ul. Filtrowej 30 i była nim do 1973 r., gdy przeszła na emeryturę. W latach 1966–1969 kierowała Oddziałem Stomatologicznym Wydziału Lekarskiego AM, a po utworzeniu Instytutu Stomatologii w 1970 r. została jego pierwszym dyrektorem.

W 1965 r. utworzyła trzeci naukowy periodyk po „Czasopiśmie Stomatologicznym” (istniejącym od 1948 r.) i „Wrocławskiej Stomatologii” (1960) –

„Protetykę Stomatologiczną”, którego redaktorem naczelnym pozostawała przez 10 lat, do 1975 r.

Była doskonałym organizatorem i dydaktykiem, wykazując dużo energii i inicjatywy. Starła się uzupełniać własne kwalifikacje. Korzystała z pobytów szkoleniowych w Zakładach Protetyki w Pradze i Moskwie. Brała też czynny udział w konferencjach naukowych w Paryżu, Kolonii, Rzymie oraz krajowych prowadzonych przez Polskie Towarzystwo Stomatologiczne.

Prof. J. Galasińska-Landsbergerowa opublikowała około 150 prac (artykuły, rozprawy, 2 skrypty, 2 podręczniki, głównie z zakresu rehabilitacji narządu żucia, leczenia protetycznego dzieci i młodzieży, leczenia protetycznego w przypadkach atypowych i w periodontopatii). Zajmowała się zagadnieniami artykulacji, mianownictwem protetycznym, opracowała własną klasyfikację braków zębowych⁶.

⁶ A. Lewandowska, E. Łuniewski: *Rozwój i osiągnięcia Zakładu Protetyki Instytutu Stomatologii AM w Warszawie w okresie XXX-lecia istnienia PRL*. Prot. Stom. 1974, 24, 4, 302.

Z napisanych przez nią w 1947 r.: skryptu „Protetyka stomatologiczna”, podręcznika pod tym samym tytułem z 1953 r., który miał 5 wydań oraz „Protezy ruchome – wybrane zagadnienia z protetyki stomatologicznej”, uczyli się wszyscy polscy studenci powojennych roczników stomatologii.

W okresie pracy w Katedrze Protetyki Stomatologicznej była promotorem 15 przewodów doktorskich i 4 habilitacyjnych.

Prof. Galasińska-Landsbergerowa była członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego i pracowała w Sekcji Protetyki i Pedodoncji.

Za zasługi została odznaczona Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, medalami: „40-lecia Polski Ludowej”, „Zasłużony Nauczyciel PRL”, odznaką „Za wzorową pracę w służbie zdrowia” i innymi.

Interesowała się historią i literaturą (*varsaviana*). Jak sama mówiła: „Protetyka była gorącą i niezrównaną przygodą jej życia”.

Zawsze opanowana i spokojna była najwyższym autorytetem w środowisku stomatologicznym. Ciepło i z głębokim szacunkiem do dziś jest wspominana przez wychowanków, współpracowników i pacjentów.

Adres do korespondencji:

Barbara Bruziewicz-Mikłaszewska
Katedra i Zakład Protetyki Stomatologicznej AM
ul. Krakowska 26
50-136 Wrocław
e-mail: bruziew@stom.am.wroc.pl

Była wzorem nauczyciela akademickiego, kierownika i wychowawcy⁷. Stworzyła Warszawską Szkołę Protetyki Stomatologicznej, której kontynuatorami są: prof. Eugeniusz Spiechowicz, prof. Alfreda Lewandowska, prof. Andrzej Budkiewicz, prof. Wiesław Kobyłecki, prof. Krystyna Dobies i prof. Tadeusz Bączkowski oraz obecny kierownik Katedry i Zakładu Protetyki Instytutu Stomatologii w Warszawie, dr hab. n. med. Elżbieta Mierzwińska-Nastalska.

Prof. Henryk Gorczyński (1887–1978) – pierwszy kierownik Katedry Protetyki i Ortodoncji w powojennym Wrocławiu – utrzymywał z profesorem kontakty naukowe od przedwojnia. Tradycję Warszawskiej Szkoły Stomatologicznej we Wrocławiu kontynuowali ponadto absolwenci PJD i Akademii Stomatologicznej w Warszawie: dr Oktawia Lubczyńska (1904–1983), dr Aleksander Rolecki (1905–1992), dr Tatiana Prajs-Reinowa (1908–2003), dr Halina Kuszewska (1914–2002) i następczyni prof. H. Gorczyńskiego w Katedrze Protetyki Stomatologicznej we Wrocławiu, ur. w 1912 r. prof. dr hab. Noemi Wigdorowicz-Makowerowa, dziś mieszkająca w Szwecji.

⁷ A. Lewandowska, W. Kozłowski, E. Spiechowicz: *Wspomnienia pośmiertne o prof. dr hab. Janinie Galasińskiej-Landsbergerowej*. Prot. Stom. 1998, 48, 6, 303–304.